

Joden, christenen en moslims zijn mensen van het boek.

Zij proberen ieder met hun verhalen licht te laten schijnen op de werkelijkheid van vandaag.

De rivaliteit tussen deze godsdiensten kun je niet ontkennen.

Maar er zijn ook lichtpuntjes.

Afgelopen november was er in Rotterdam een bijzondere manier van interreligieuze dialoog.

Rivaliteit werd opgeschort om gast te zijn in elkaars rijke schrift tradities.

De schriften werden binnen elk van deze tradities bestudeerd en bediscussieerd.

De afspraak was te beginnen bij Abraham.

Zo'n dialoog zal ongetwijfeld helpen om deze verhalen niet alleen vanuit eigen perspectief te lezen.

Dat is ook waartoe Rabbijn J. Sacks ons oproept.

De Schrift niet alleen vanuit eigen perspectief te lezen, maar ook het perspectief van de ander serieus te nemen.

De wereld is veranderd. Relaties zijn mondiaal.

Wij zijn lotsverbonden geworden.

We proberen vanavond met die ogen te kijken naar het verhaal van twee broers Ismaël en Isaäk.

Er is veel over het verhaal te zeggen maar vanavond focussen we op het woordje lachen. Lachen en lachen is twee.

Je kunt schamper lachen en vrolijk lachen.

Maar ook lachen vanuit een innerlijke vreugde.

7 keer voor. (maakt de lezer oplettend)

Er is in de bijbel geen naam die meer verbonden is met lachen dan de naam Isaäk.

Isaäk betekent; men lacht. Bij zijn geboorte wordt oprecht gelachen.

Maar ook toen de geboorte werd aangekondigd hebben Abraham en Sara gelachen.

Sara wordt daarvoor berispt.

Dat is vreemd, want ook Abraham lacht wanneer hem een kind wordt beloofd uit Sara.

Misschien kunnen we in dat lachen van Abraham en Sara van dat moment wel verschillende emoties horen.

Verdriet..ongeloof wij zijn oud,zegt Sara.

“Zal ik dan nog liefde genieten nu ik verwelkt ben en ook Abraham al oud is?”

Ook hij kan niet meer wat hij vroeger kon.

En Abraham spreekt woorden van gelijke strekking.

Worsteling tussen twijfel, ongelooft en hoop.

Maar wat onmogelijk is, is dan toch op zijn minst uitgesproken.

Hardop uitspreken en lachen maakt gaatjes in het ijs van de harde werkelijkheid.

Bressen in muren.

Na de twijfel, toch een glimpje **hoop**. En....beweging

Wat als.... misschien toch? En hoe dan?

Ze hadden zich er immers al bij neergelegd dat er voor hen samen geen kind zou zijn.

Lachen kan hoop doen doorbreken in vastgelopen situaties en gesprekken.

Op momenten dat je denkt....dit gaan we niet redden.

Nu stoten we op een muur kunnen er door lachen barstjes in komen.

Breukjes in de berusting waarmee jij je bij de situatie had neergelegd, beweging.

Met de jongen in haar armen lachen Abraham en Sara, verwonderd, ontroerd en verheugd.

Sara legt uit waarom zij hem Isaäk noemen.

God heeft mij lachen bereid, een ieder die het hoort zal om mij lachen.

Maar de lucht betreft, zoals het vaak gaat in ieder van ons leven of we nu geloven of niet.

Er overkomt ons vreugde en verdriet, zo worden wij gevormd.

Spanningen waren er al binnen het gezin, vanaf het moment dat Hagar zwanger was.

Ook toen vluchtte Hagar al de woestijn in. (programma over draagmoeders)

Die nemen na de geboorte van Isaäk alleen maar toe.

Ze worden op zijn heftigst tijdens het feest dat Isaäk van de borst mag.

Dan is er weer iemand die lacht... Ismaël, het kind van Hagar en Abraham.
 Neemt Sara terecht aanstoot aan die lach?
 Spot Ismaël of deelt hij in de algemene feestvreugde! (het wordt aan ons lezers overgelaten)
 Opnieuw krijgt Hagar onder Sara te lijden.
 Al eerder werd geschreven dat Sara haar het leven zwaar maakte.(zelfde ww als de Egyptenaren later de Israëlieten)
 Sara vraagt nu aan Abraham om deze slavin en haar zoon te verdrijven.
 Ze noemt niet eens meer hun naam.
 En waar Hagar eerst nog haar dienstmaagd was is ze nu die slavin!

Sara gedraagt zich hier onsympathiek.
 De spaans joodse commentator Nahmanides schrijft in de dertiende eeuw:

Abraham moet kiezen.
 En welke vader zou dat kunnen. Hij kan en wil niet. Eerder smeekt hij de Eeuwige (hfdst17: 18) ik zou al gelukkig zijn als Ismaël onder uw bescherming mocht staan!
 Hagers zoon is toch ook zijn zoon! Zijn eerstgeborene!
 Het antwoord op zijn worsteling komt volgens de schrijver van Genesis van God zelf.
 Abraham moet doen wat Sara zegt.
 Waarom? Misschien was dat toen het beste.
 Als mensen alleen het slechtste in elkaar naar boven halen is het dan niet beter om gescheiden wegen te gaan?

En eigenlijk lezen we dus vanavond twee verhalen.
 Na de vrolijke beelden van baby Isaäk.
 Krijgen we beelden zoals ze ons nu regelmatig worden voorgehouden:
 "moeder met een stervende jongen".
 Aan hun lot overgelaten in de woestijn".
 Beelden die voor ieder mens(vluchteling) in verdriet, herkenbaar zijn
 Het verdriet van Hagar?
 Van Abraham? De liefde tussen vader en zoon is overduidelijk.
 En zal in verschillende midrasjiem worden uitgewerkt later. (het voert te ver om dat nu hier te vertellen, meer voor een leerhuis)

Is dit het einde verhaal voor Hagar en Ismaël?
 God zij dank niet. Zó lopen de wegen niet uiteen.
 Ook Ismaël wordt bij zijn diepste naam geroepen.
 Als Hagar en haar zoon de dood nabij zijn komt er opnieuw een verrassende wending in het verhaal.
 Twee woorden: 'God hoorde', dat betekent zijn naam Ismaël... God hoort!
 Omdat God hoort, ziet Hagar.
 Zij ziet de waterbron en kan Ismaël te drinken geven.
 Ook Ismaël zal leven, ook zijn leven is een wonder.
 Ismaël deelt in de zegen, ook hij is zaad van Abraham.
 Ismaël zal worden gezegend door God.

Dit wordt vier keer gezegd: de eerste en de laatste keer tegen Hagar, de tweede en de derde keer tegen Abraham zelf. (twaalf vorsten/ twaalf stammen omdat ook hij een kind van je is)
 Hij zal leven in de woestijn een ander gebied.

De Tora noemt Ismaël een wilde ezel van een mens: hij schopt iedereen en iedereen schopt hem. Met al zijn verwanten zal hij in onmin leven.

Nahmanides in zijn commentaar komt hier op terug.
 Het Spaanse Jodendom had geleden onder islamitische vervolging, moeten vluchten naar Cordoba. Het commentaar van Nahmanides is zelfkritiek.
 Alsof hij wil zeggen "geloof maar niet dat ons Joden niets te verwijten valt".

De Koran verwijt de schrijvers van de Tora dat ze het verhaal verdraaien.

Ismaël wordt in de Koran een, eerste, rechtschapen zoon genoemd.

Een zachtmoedige jongen, gezant en profeet.

Hij behoorde tot hen die geduldig volharden.

De Barmhartige laat zelf Ismaël en zijn moeder Hagar in een vallei dicht bij de Ka'ba Gods heilige huis wonen.

Maar ook Isaäk wordt in de Koran een rechtschapen zoon en profeet genoemd. Het verhaal van de aankondiging van zijn geboorte is voor een groot deel gelijk.

Toegevoegd: onder het nageslacht (van A en I) zijn er die goed doen en die zich duidelijk onrecht aandoen.

Waarom moest Abraham Hagar en Ismaël wegsturen?

Misschien was in die tijd nodig dat ieder een eigen weg ging.

Maar ook de nakomelingen van Ismaël zijn kinderen van Abraham.

Zij vallen niet buiten wat God met Abraham begon.

Ook hen zegent God met toekomst en leven.

Het verbond met Isaäk heeft de zegen over zijn broer Ismaël niet als tegenstelling, maar als aanvulling.

Samen zullen straks Isaäk en Ismaël aan het graf van vader Abraham staan, hun namen worden dan in één adem genoemd. (Tora)

Bij Abrahams dood is de scheiding tussen volk en broedervolk al even opgeheven.

Het doel is 'samen op de aarde.' In vrede

Zo prachtig verwoord in een lied uit het NLB.

Om zijn Naam te prijzen

gaf Hij zon en maan

wijzen en onwijzen

gunt Hij het bestaan

Want Hij zal verzoenen

wat vijandig is,

nieuwe namen noemen

voor een oud gemis.

Is die belofte dan geen lachertje?

Als we de situatie in de wereld bekijken.

De misverstanden de worstelingen en het geweld in de verbanden waarin wij leven.

Als we stoten op de muren die worden opgetrokken.

In onze gezinnen, ons land, in Europa, in de wereld.

Als we dan maar lachen zoals Abraham en Sara bij de aankondiging van de geboorte van Isaäk?

Lachen vanuit ongeloof, twijfel en een glimpje hoop dat ooit die nieuwe wereld komen zal.

Een lach, die hoe dan ook gaatjes maakt in de harde werkelijkheid.

Of hebben wij ons al neergelegd, bij haat die gezaaid wordt en geweld dat blijft.

Ik hoop het niet.

Daarom schuilen we hier om de belofte en opdracht telkens weer hardop te horen.

Zodat de hoop weer doorbreekt en we op de plaats waar we staan in beweging komen.

God laat zijn licht schijnen over goeden en kwaden, zegt Jezus.

En als we nog niet wisten dat we de ene keer tot de goeden behoren en de andere keer tot de kwaden, dan leert ons dit verhaal dat wel. Uit alle drie de heilige boeken

Laten we de belofte steeds hardop uitsprekend; samen op de aarde in vrede.

Op weg gaan elkaar ontmoeten.

Zoekend naar wat goed is, wat het leven dient van alle mensen.

De mensen hartelijk groetend die op ons pad komen.

De mensen die we begrijpen maar ook de ander, die ons nog vreemd is.

Anderen behandelen zoals we zelf behandeld willen worden.

Met vallen en opstaan, gezegende mensen en zo elkaar tot zegen.